

## POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P. Z.

przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 stycznia 2022 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 24 czerwca 2021 r., sygn. akt XII Ga [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie  
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu  
kończącym postępowanie.**

### UZASADNIENIE

Powód P. Z. domagał się zasądzenia od pozwanego P.(...) S.A. w G. na swoją rzecz kwoty 38.301,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonymi od kwot: 25.513,80 zł za okres od dnia 20 listopada 2018 r. do dnia zapłaty i 12.787,20 zł za okres od dnia 8 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, a także kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że dochodzi roszczenia wynikającego z umowy najmu monitorowania pojazdów numer (...), zawartej z pozwanym w dniu 2 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 16 grudnia 2020 r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 24 czerwca 2021 r., na skutek apelacji powoda, uchylił wyrok Sądu Rejonowego w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu wskazał, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, a wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W zażaleniu pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości, podnosząc zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji jest możliwe jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c. Przy rozpoznawaniu tego zażalenia ocenie Sądu Najwyższego może zostać poddana wyłącznie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu (wniosku) i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś ewentualnych uchybień

w postępowaniu, w szczególności wad polegających na poczynieniu wadliwych lub niekompletnych ustaleń faktycznych. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania także nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483). Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie może być utożsamiane z nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16, nie publ.).

Sąd Okręgowy jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy. Uznał przy tym, że merytoryczne rozpoznanie sprawy przez Sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zwrócił również uwagę na to, że Sąd Rejonowy nie uzasadnił należycie, jakie przesłanki legły u podstaw kwalifikacji roszczenia powoda jako roszczenia o zapłatę kary umownej. Tymczasem - w świetle stanowiska powoda - roszczenie to powinno zostać zakwalifikowane jako odszkodowawcze; Sąd pierwszej instancji nie odniósł się w należyty sposób do ewentualnego wyliczenia należnego odszkodowania.

Trafnie zarzucił skarżący, że wskazane okoliczności nie uzasadniają wyprowadzonego z nich wniosku co do potrzeby uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika jednoznacznie, że żądanie pozwu dotyczące zasądzenia na rzecz powoda wskazanych w pozwie kwot wynikających z umowy zawartej przez strony, która została przez powoda wypowiedziana w trybie natychmiastowym w związku z zaległościami płatniczymi po stronie pozwanego, zostało poddane ocenie pod kątem jego zasadności. Sąd Rejonowy rozpoznał merytorycznie to roszczenie i uznał je za nieuzasadnione. Rozstrzygnięcie to oparł na ustaleniu, że skoro podstawą obciążenia pozwanego karą umowną było wypowiedzenie umowy spowodowane jedynie niewykonaniem obowiązku pieniężnego i nie istniały inne umowne obowiązki niepieniężne pozwanego, których niewykonanie mogłoby uprawniać do odstąpienia od umowy, to żądanie pozwu nie mogło być uwzględnione, gdyż postanowienie zawarte we wskazanym w pozwie § 5 pkt 7 umowy łączącej strony, zastrzegającego obowiązek

zapłaty kary umownej, było nieważne jako sprzeczne z art. 483 k.c. Wyrażając tę ocenę, Sąd Rejonowy odstąpił od analizy zarzutów pozwanego dotyczących rażącego wygórowania kary umownej oraz nieudowodnienia przez powoda, że sam spełnił obowiązki wynikające z umowy.

W świetle przytoczonych argumentów - wbrew odmiennemu zapatrywaniu Sądu Okręgowego – nie można uznać, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku niedostatki w zakresie uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego co do przesłanek, które legły u podstaw kwalifikacji roszczenia powoda jako roszczenia o zapłatę kary umownej, nie stanowią przesłanek usprawiedliwiających wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Sąd Okręgowy - w ramach apelacji pełnej - był zobowiązany uzupełnić postępowanie dowodowe, dokonać niezbędnych ustaleń faktycznych i przeprowadzić ich ocenę prawną w zakresie istotnym dla potrzeb rozstrzygnięcia. Wydania orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, nie publ.).

Należy podkreślić, że przez "nierozpoznanie istoty sprawy" należy rozumieć nierozstrzygnięcie o żądaniach stron, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu; wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, w tym dotyczące naruszeń prawa materialnego oraz procesowego - poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości - nie mieszczą się w zakresie tego pojęcia. Sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości, jako że w systemie apelacji pełnej druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>15</sup> w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.